

บทที่ 3
วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย เพื่อศึกษาการใช้สื่อการเรียนการสอน กลุ่มทักษะภาษาไทยของครูภาษาไทยดีเด่นในระดับประถมศึกษา เขตการศึกษา 2 ตั้งแต่ปีการศึกษา 2533-2537 ซึ่งดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการวิจัยครั้งนี้จะใช้ประชากร คือครูภาษาไทยดีเด่นระดับประถมศึกษา ในเขตการศึกษา 2 และกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่เรียนกลุ่มทักษะภาษาไทยกับครูภาษาไทยดีเด่น ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูภาษาไทยดีเด่นในระดับประถมศึกษา เขตการศึกษา 2 ที่ได้รับรางวัลจาก สปช. ตั้งแต่ปีการศึกษา 2533-2537 ซึ่งยังคงปฏิบัติหน้าที่สอนในเขตการศึกษา 2 ระดับประถมศึกษากลุ่มทักษะภาษาไทย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2537 รวมทั้งสิ้น 16 คน ซึ่งมีวิธีการกำหนดประชากรดังนี้

1.1 สืบจรรยาชื่อครูภาษาไทยดีเด่นในระดับประถมศึกษาเขตการศึกษา 2 ซึ่งประกอบด้วย 4 จังหวัด ได้แก่ ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล ที่ได้รับการคัดเลือกเป็นครูภาษาไทยดีเด่น จากสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัด โดยได้รับรางวัลจาก สปช. ตั้งแต่ปีการศึกษา 2533-2537 ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 20 คน ทั้งนี้มี 1 คน ที่ได้รับรางวัลนี้ 2 ปีซ้อน

1.2 ตรวจสอบรายชื่อครูภาษาไทยดีเด่นในระดับประถมศึกษา เขตการศึกษา 2 เพื่อให้ทราบว่ายังมีครูภาษาไทยดีเด่นในเขตนี้อีกคนที่ยังทำการสอนระดับประถมศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2537 ซึ่งพบว่ามีครูภาษาไทยดีเด่นที่ยังปฏิบัติหน้าที่การสอนมีจำนวน 16 คน ที่นำมาเป็นประชากรเพื่อศึกษาวิจัย ส่วนอีก 2 คนได้ย้ายไปปฏิบัติหน้าที่สอนในเขตการศึกษาอื่น อีก 1 คนย้ายไปสอนในระดับอนุบาล

2. กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียน โดยสุ่มประชากรซึ่งเป็นนักเรียนที่เรียนกลุ่มทักษะภาษาไทยกับครุภาษาไทยดีเด่นในข้อ 1. ซึ่งยังคงศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2537 และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายซึ่งจะใช้เกณฑ์ร้อยละ 20 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดในห้องเรียนแต่ละห้อง รวมนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 106 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่

1. แบบสัมภาษณ์
2. แบบสังเกต
3. แบบสอบถาม

ดังมีรายละเอียดอธิบายลักษณะ วิธีการสร้างเครื่องมือแต่ละประเภทดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ แบ่งเป็น 2 ประเภทคือ

1.1 แบบสัมภาษณ์ครุภาษาไทยดีเด่น

1.2 แบบสัมภาษณ์นักเรียนที่เรียนกลุ่มทักษะภาษาไทยกับครุภาษาไทยดีเด่น

ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

1.1 แบบสัมภาษณ์ครุภาษาไทยดีเด่นมีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง

(Structured Interview) เป็นคำถามปลายเปิด โดยจะครอบคลุม 5 ประเด็นคือ

1.1.1 การเลือกสื่อการสอน

1.1.2 การเตรียมสื่อการสอน

1.1.3 การใช้สื่อการสอน

1.1.4 การจัดเก็บรักษาสื่อการสอน

1.1.5 การประเมินการใช้สื่อการสอน

มีจำนวนข้อสัมภาษณ์ครุภาษาไทยดีเด่น จำนวนทั้งสิ้น 67 ข้อ

1.2 แบบสัมภาษณ์นักเรียนที่เรียนกลุ่มทักษะภาษาไทยกับครูภาษาไทยดีเด่น มีลักษณะเป็นแบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง เป็นคำถามปลายเปิดที่เกี่ยวกับการปฏิบัติกิจกรรม ของนักเรียน และการสังเกตการใช้สื่อการเรียนการสอนครูภาษาไทยดีเด่น ในช่วง 1 ชั่วโมง ภาษาไทย โดยเป็นประเด็นคำถามจะครอบคลุม 5 ประเด็น คือ การเลือกสื่อการสอน การเตรียมสื่อการสอน การใช้สื่อการสอน การจัดเก็บสื่อการสอนและการประเมินสื่อการสอน มีจำนวนข้อสัมภาษณ์นักเรียนที่เรียนกลุ่มทักษะกับครูภาษาไทยดีเด่นทั้งสิ้น 28 ข้อ

วิธีสร้างแบบสัมภาษณ์

1. ผู้วิจัยกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ดังกล่าว โดยพิจารณาถึงเนื้อหาสาระ ภาษาที่ใช้ จำนวนข้อ ความยาวของข้อความแต่ละข้อ ตลอดจนการเรียงลำดับข้อคำถาม
2. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจแก้ไข ให้คำแนะนำ เพื่อปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
3. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปทดลองใช้กับครูภาษาไทยดีเด่นและนักเรียนในระดับ ประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร (สพจ.สมุทรสาคร) ประเภทละ 5 คน เพื่อหาข้อบกพร่องและแก้ไขปรับปรุงต่อไป
4. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ทดลองใช้และแก้ไขแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 6 คน ตรวจสอบด้านความตรงทางภาษาและเนื้อหาของแบบสัมภาษณ์ เพื่อแก้ไขปรับปรุงแล้วจึง นำไปใช้กับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบสังเกต

แบบสังเกตมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ใช้วิธีการสังเกต โดยตรง (Direct Observation) ซึ่งจะสังเกต 3 ครั้ง ครั้งละ 3 คาบ เพื่อนำมา เป็นข้อมูลอธิบายหรือเสริมประเด็นข้อมูลการสัมภาษณ์ โดยจะสังเกตใน 4 ประเด็น ได้แก่

- 2.1 สภาพแวดล้อมทั่วไปของห้องเรียน มีจำนวน 8 ข้อ
- 2.2 การใช้สื่อการเรียนการสอนที่ใช้ในกลุ่มทักษะภาษาไทย โดยสังเกต การใช้สื่อการสอนใน 4 ขั้นตอนการสอนคือ

- 2.2.1 ชั้นนำเข้าสู่ทเรียน มีจำนวน 5 ข้อ
- 2.2.2 ชั้นดำเนินการสอน มีจำนวน 9 ข้อ
- 2.2.3 ชั้นสรุปทเรียน มีจำนวน 2 ข้อ
- 2.2.4 ชั้นการประเมิน มีจำนวน 4 ข้อ
- 2.3 ลักษณะบุคลิกภาพของครู มีจำนวน 12 ข้อ
- 2.4 พฤติกรรมทั่วไปของนักเรียน มีจำนวน 9 ข้อ

วิธีการสร้างแบบสังเกต

1. ผู้วิจัยกำหนดประเด็นสร้างแบบสังเกตดังกล่าว
2. ผู้วิจัยนำแบบสังเกตที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจ แก้ไข
ให้คำแนะนำ เพื่อปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
3. ผู้วิจัยนำแบบสังเกตที่ปรับปรุง ไปทดลองใช้กับครูภาษาไทยดีเด่นและนักเรียน
ในสังกัด สปจ.สมุทรสาคร ประเภทละ 5 คน เพื่อหาข้อบกพร่องและแก้ไขปรับปรุงต่อไป
4. ผู้วิจัยนำแบบสังเกตที่ทดลองใช้และได้แก้ไขแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 6 คนตรวจสอบ
เพื่อแก้ไข ปรับปรุง แล้วจึงนำไปใช้กับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3. แบบสอบถาม

ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และแบบเติมคำ
สร้างขึ้นเพื่อลดระยะเวลาในการสัมภาษณ์ไม่นานเกินไป ซึ่งข้อกระทงคำถามบางคำถามมาไว้
ในแบบสอบถาม โดยต้องการข้อมูลบางประการเพื่อนำมาประกอบการอภิปรายข้อมูล
การสัมภาษณ์ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอนของครูภาษาไทยดีเด่น ซึ่งจะแบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่

- ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปด้านตัวครู จำนวน 11 ข้อ
- ตอนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปด้านนักเรียนในชั้นเรียน จำนวน 3 ข้อ
- ตอนที่ 3 ข้อมูลทั่วไปด้านโรงเรียน จำนวน 4 ข้อ
- ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับความถี่การใช้สื่อการสอนต่อสัปดาห์ และแหล่งวัสดุ อุปกรณ์

จำนวน 74 ข้อ

รวมจำนวนแบบสอบถามทั้งสิ้น 93 ข้อ

วิธีการสร้างแบบสอบถาม

1. ผู้วิจัยกำหนดประเด็นสร้างแบบสอบถามดังกล่าว
2. ผู้วิจัยสำรวจสื่อการสอนที่ใช้ในกลุ่มทักษะภาษาไทย ในระดับประถมศึกษา
3. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจแก้ไขให้คำแนะนำ และปรับปรุงให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น
4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงไปทดลองใช้กับครูภาษาไทยดีเด่น สังกัด สปจ.สมุทรสาคร จำนวน 5 คน เพื่อหาข้อบกพร่อง และแก้ไขปรับปรุง
5. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ทดลองใช้และแก้ไขให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 6 คนตรวจสอบเพื่อแก้ไข ปรับปรุง แล้วจึงนำไปใช้กับประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยเดินทางเพื่อสำรวจจำนวนประชากรที่กำลังปฏิบัติหน้าที่สอนกลุ่มทักษะภาษาไทย ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2537 ทำความรู้จักและสร้างความคุ้นเคยกับประชากรตลอดจนแจ้งวัตถุประสงค์ในการที่จะมาทำการเก็บข้อมูลให้ประชากรทราบ
2. ผู้วิจัยส่งจดหมายทางไปรษณีย์เพื่อติดต่อกับสำนักงานประชาสัมพันธ์ 2 อาทิตย์ พร้อมทั้งทำหนังสือราชการเพื่อขอความร่วมมือในการวิจัยโดยผ่าน สปช. ล่วงหน้า 1 เดือน
3. ผู้วิจัยเดินทางไปหาประชากรที่โรงเรียนตามวัน เวลาที่นัดหมาย
4. ผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์ประชากรโดยเลือกสถานที่ที่สงบ ปลอดภัยบุคคลที่สาม พร้อมกับจัดบันทึกคำสัมภาษณ์ และบันทึกเสียงด้วยตนเอง โดยเริ่มต้นการสัมภาษณ์ดังนี้
  - 4.1 อธิบายวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์ให้กลุ่มประชากรฟังอย่างชัดเจน
  - 4.2 ทำการสัมภาษณ์ในลักษณะที่เป็นธรรมชาติ และเป็นกันเอง
  - 4.3 ให้ความสนใจแก่คำตอบทุก ๆ ข้อ
5. การสังเกตจะสังเกตหลังจากสัมภาษณ์เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจะสังเกตครูภาษาไทยดีเด่นทั้ง 16 คน ด้วยตัวเอง ตามวิธีการดังนี้

5.1 ผู้วิจัยสังเกตประชากรในขณะที่ทำการสอนในกลุ่มทักษะภาษาไทย โดยจะอยู่หลังห้องไม่ให้มีผลกระทบต่อการเรียนการสอนของครู และนักเรียน ซึ่งใช้เวลาในการสังเกต 3 คาบเรียน พร้อมบันทึกผลการสังเกตด้วยตนเอง

5.2 ทำการสังเกตโดยวิธีเช่นเดิมอีก 2 ครั้ง ทั้งนี้จะสังเกตโดยไม่ได้นัดหมายครูภาษาไทยดีเด่น พร้อมทั้งบันทึกผลการสังเกตด้วยตนเอง

6. ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามให้ครูภาษาไทยดีเด่น พร้อมรื้อรับด้วยตนเอง

7. ผู้วิจัยสัมภาษณ์นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง 106 คน ครั้งละ 2 คน ในช่วงที่นักเรียนว่าง

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากรวบรวมข้อมูลจากเครื่องมือวิจัยแต่ละประเภทแล้ว ผู้วิจัยจะนำผลดังกล่าวมาวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอตามรายละเอียดต่อไปนี้

ข้อมูลที่ได้รับจากการเก็บรวบรวมโดยแบบสัมภาษณ์ครูภาษาไทยดีเด่น ผู้วิจัยจะนำมาจัดหมวดหมู่และแยกเป็น 5 ประเด็น คือ การเลือกสื่อการสอน การเตรียมสื่อการสอน การใช้สื่อการสอน การจัดเก็บสื่อการสอนและการประเมินการใช้สื่อการสอน นำข้อมูลนั้นมาทำการวิเคราะห์ผลโดยการใช้สถิติภาคบรรยาย (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าความถี่ และร้อยละ ทั้งนี้กรณีที่ผู้ตอบให้คำตอบหลายคำตอบ ผู้วิจัยจะนำมาวิเคราะห์ผลทั้งหมด เพราะถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญตัวหนึ่งที่ครูภาษาไทยดีเด่นคำนึงถึง และจะนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักเรียนกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจะนำมาประมวลผลโดยใช้สถิติภาคบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ นำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบคำบรรยาย แบ่งเป็น 5 ประเด็นคือ การเลือกสื่อการสอน การเตรียมสื่อการสอน การใช้สื่อการสอน การจัดเก็บสื่อการสอน และการประเมินการใช้สื่อการสอน

ส่วนผลการสังเกตนั้นผู้วิจัยจะเสนอตามประเด็น 4 ประเด็น ได้แก่ สภาพแวดล้อมทั่วไปของห้องเรียน การใช้สื่อการเรียนการสอนภาษาไทย ลักษณะบุคลิกภาพของครู และพฤติกรรมทั่วไปของนักเรียน ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จะวิเคราะห์ด้วยสถิติภาคบรรยาย ได้แก่ ทาค่าความถี่ และค่าร้อยละ โดยจะนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับ ผู้วิจัยจะนำผลดังกล่าวมาสรุปเป็นตอน คือ ข้อมูลทั่วไปด้านตัวครู ข้อมูลทั่วไปด้านนักเรียนในชั้นเรียน ข้อมูลทั่วไปด้านโรงเรียน ข้อมูลเกี่ยวกับความถี่การใช้สื่อการสอนต่อสัปดาห์ โดยจะวิเคราะห์ผลด้วยการใช้สถิติภาคบรรยาย ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ ส่วนข้อมูลด้านแหล่งที่มาของสื่อการสอนที่ครูภาษาไทยดีเด่นนำมาใช้ จะวิเคราะห์โดยทาค่าความถี่เท่านั้น ซึ่งจะนำเสนอข้อมูลที่วิเคราะห์แต่ละตอนในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์นักเรียน แบบสังเกต และแบบสอบถาม ผู้วิจัยจะนำมาใช้ประกอบการอภิปรายจากข้อมูลการสัมภาษณ์ครูภาษาไทยดีเด่น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย